

หลวงพ่อจ้อย

ตอบปัญหาธรรมเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ : ขอบท่านได้อธิบายเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรม ดังที่ท่านอาจารย์เสาร์สอนมา

หลวงพ่อบุญ : โดยหลักการที่ท่านอาจารย์เสาร์ ได้อบรมสั่งสอนลูกศิษย์ลูกหามาฉันนั้น ยึดหลักการบริกรรมภาวนา พุทโธ และ อานาปานสติ เป็นหลักปฏิบัติ

การบริกรรมภาวนา ให้จิตอยู่ ณ จุดเดียว คือ พุทโธ ซึ่งพุทโธ แปลว่า ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน เป็นกิริยาของจิต เมื่อจิตมาจดจ้องอยู่ที่คำว่า พุทโธ ให้พิจารณาตามองค์มาน ๕

การนึกถึง พุทโธ เรียกว่า วิตก จิตอยู่กับ พุทโธ ไม่พรากจากไป เรียกว่า วิจาร์ หลังจากนี้ ปิติ และความสุข ก็เกิดขึ้น เมื่อปิติและความสุขเกิดขึ้นแล้ว จิตของผู้ภาวนาย่อมดำเนินไปสู่ความสงบ เข้าไปสู่ อุปจารสมาธิ และ อัปปนาสมาธิ ลักษณะที่จิตเข้าสู่ อัปปนาสมาธิ ภาวะจิตเป็นภาวะสงบนิ่ง สว่าง ไม่มีกิริยาอาการแสดงความรู้ ในขั้นนี้เรียกว่า จิตอยู่ในสมถะ

ถ้าจะเรียกโดยจิตก็เรียกว่า อัปปนาจิต

ถ้าจะเรียกโดยสมาธิก็เรียกว่า อัปปนาสมาธิ

ถ้าจะเรียกโดยฌานก็เรียกว่า อัปปนาฌาน

บางท่านนำไปเทียบกับฌานชั้นที่ ๔

จิตในขั้นนี้เรียกว่า จิตอยู่ในอัปปนาจิต อัปปนาสมาธิ อัปปนาฌาน จิตย่อมไม่มีความรู้ อะไรเกิดขึ้น นอกจากมีสภาวะรู้อยู่อย่างเดียวเท่านั้น

เมื่อนักปฏิบัติผู้ที่ยังไม่ได้ระดับจิต เมื่อจิตติดอยู่ในความสงบนิ่งเช่นนี้ จิตย่อมไม่ก้าวขึ้นสู่ภุมิแห่งวิปัสสนาได้

เมื่อเป็นเช่นนั้น ท่านอาจารย์เสาร์ผู้เป็นอาจารย์สอนกรรมฐานในสายนี้ จึงได้เดินอุบายสอนให้ลูกศิษย์พิจารณากายคตาสติ เรียกว่า กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน โดยการพิจารณาผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เป็นต้น โดยน้อมนึกไปในลักษณะความเป็นของปฏิกูลน่าเกลียด เป็นของโลโครก จนกระทั่งจิตมีความสงบลง รู้ยิ่งเห็นจริงตามที่ได้พิจารณา

เมื่อผู้ปฏิบัติได้พิจารณา ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เห็นสิ่งปฏิกูล ในที่สุดได้เห็นจริงในสิ่งนั้นว่าเป็นของปฏิกูล โดยปราศจากเจตนาสัญญาแล้ว ก็เกิดนิมิตเห็นสิ่งเหล่านั้นว่าเป็นของปฏิกูลน่าเกลียดโลโครกจริง ๆ โดยปราศจากสัญญาเจตนาใด ๆ ทั้งสิ้น จึงได้ชื่อว่า เป็นผู้พิจารณาเห็น อสุภกรรมฐาน

เมื่อผู้ปฏิบัติพิจารณาอสุภกรรมฐานจนชำนาญชำนาญ จนรู้ยิ่งเห็นจริงในอสุภกรรมฐานนั้นแล้ว ในขั้นต่อไปท่านอาจารย์เสาร์ได้แนะนำให้พิจารณาร่างกายให้เห็นเป็นธาตุ ๔ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ จนกระทั่งเห็นเป็นดิน น้ำ ลม ไฟ

เมื่อจิตรู้ว่าเป็นแต่เพียงสักแต่ว่าธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ จิตก็จะเกิดความรู้ขึ้นมาว่า ตามที่พูดกันว่า สัตว์บุคคลตัวตนเราเขาไม่มี มีแต่ความประชุมพร้อมของธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ เท่านั้น

เมื่อเป็นเช่นนั้น จิตก็ย่อมเกิดความคิดขึ้นมาได้ว่า ในตัวของเรานี้ไม่มีอะไรเป็นอนัตตา ทั้งสิ้น มีแต่ธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ เท่านั้น

หลวงพ่อจรัญ ฐิตธมฺม

ถ้าหากภูมิจิตของผู้ปฏิบัติจะมองเห็นแต่เพียงกายทั้งหมดนี้ เป็นแต่เพียงธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ รู้แต่เพียงว่าธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ และภูมิจิตของท่านอยู่แค่นั้น ก็มีความรู้เพียงแค่นั้นสมถกรรมฐาน

และในขณะที่เดียวกันนั้น ถ้าภูมิจิตของผู้ปฏิบัติปฏิบัติความรู้ไปสู่พระไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ไม่เที่ยง ทุกขัง เป็นทุกข์ อนัตตา ไม่ใช่ตัวตนที่แท้จริง

ถ้าหากมี อนิจจสัญญา ความสำคัญมั่นหมายว่าไม่เที่ยง ทุกขสัญญา ความสำคัญมั่นหมายว่าเป็นทุกข์ อนัตตสัญญา ความสำคัญมั่นหมายว่าไม่ใช่ตัวตนที่แท้จริง ภูมิจิตของผู้ปฏิบัตินั้นก็ก้าวเข้าสู่ภูมิแห่งวิปัสสนา

เมื่อผู้ปฏิบัติมาฝึกฝนอบรมจิตของตนเองให้มีความรู้ด้วยอุบายต่าง ๆ และมีความรู้แจ้งเห็นจริงในลักษณะของอสุภกรรมฐานโดยอุบายอย่างใดอย่างหนึ่ง จนมีความรู้แจ้งเห็นจริงในลักษณะที่ว่า กายเรานี้เป็นแต่เพียงธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ มีความเห็นว่า ธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ ก็เป็นแต่เพียงธาตุ ไม่ใช่ตัว ไม่ใช่ตน ไม่ใช่สัตว์ บุคคล เรา เขา ด้วยอุบายดังกล่าวแล้ว ผู้ปฏิบัติยึดหลักอันนั้น ภาวนาบ่อย ๆ กระทำให้มาก ๆ พิจารณาให้มาก ๆ พิจารณาย้อนกลับไปกลับมา จิตจะค่อย ๆ ก้าวเข้าสู่ภูมิรู้ภูมิธรรม เป็นลำดับ ๆ ไป หลักการปฏิบัติของท่านอาจารย์เสาร์ ก็มีดังนี้

กรรมเก่า

- คนที่เขาทำชั่วมาก ทำไมเขาจึงได้ดี •

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ : ดิฉันยังไม่เข้าใจคำว่า “กรรมเก่า”

หลวงพ่อบุญ : คำว่า กรรม คือ การกระทำ เมื่อเราถือว่าทำลงไปแล้วไม่ถือว่ามีผลอะไร ทำแล้วก็ทำไป คนที่คิดเช่นนั้นก็มีมาก เว้นเสียแต่ว่า ผู้ที่ทำจิตทำใจ หรือว่าฝึกฝนอบรมมาจนจิตใจน้อมเชื่อในผลแห่งกรรมนั้นแหละ จึงจะเชื่อว่ากฎของกรรมนั้นมีจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยปัจจุบันนี้ พวกที่ยังตื่นอยู่กับสังคมโลก ตื่นอยู่กับความสนุกเพลิดเพลิน ตื่นอยู่กับความร่ำรวย หรือยศถาบรรดาศักดิ์ พวกเหล่านี้มักจะลืมตน และมักไม่คำนึงถึงว่าผลกรรมที่เราได้กระทำในปางก่อนนั้นมาสนับสนุนให้เราได้ดีในบัดนี้

โดยวิธีของกรรมแล้ว จากปัญหาที่ว่า คนที่เขาทำชั่วมาก ทำไมเขาจึงได้ดี อันนี้ก็เพราะว่า ความชั่วมันในปัจจุบันยังไม่ให้ผลแก่เขา เขาจึงเจริญรุ่งเรือง เพราะอาศัยผลกรรมในอดีตชาติปางก่อนมาสนับสนุน เขาจึงได้ดีในบัดนี้

เรื่องนี้ยากนักที่จะปลงใจเชื่อกันได้ นอกจากจะมาบำเพ็ญเพียรภาวนา ทำจิตบริกรรมภาวนา ทำให้ใจให้สงบสว่าง นั่นแหละจึงจะโน้มน้าวใจเชื่อลงไปได้

เคยมีลูกศิษย์เป็นนายตำรวจผู้หนึ่ง เขาไปอุปสมบทอยู่ด้วย ได้สอนให้เขาบริกรรม

สมเด็จเจ้าอยู่หัวฯ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ
กราบนมัสการหลวงปู่เทสก์ เทสรสสี

ภาวนา เริ่มต้นด้วยการภาวนา พุทโธ พุทโธ พุทโธ เมื่อภายหลังเขาตั้งใจจริงจนกระทั่งจิตสงบ สว่าง มีความรู้ธรรมเห็นธรรมปรากฏขึ้นภายในจิตของเขา สิ่งที่เขาแสดงความคิดเห็นออกมา สิ่งที่น่าภูมิใจที่สุดมีอย่างหนึ่ง คือ เขาพูดว่า

“เมื่อก่อนนี้รับราชการเป็นนายตำรวจ ยังไม่ทันซึ่งถึงพระมหากษัตริย์คุณที่ท่านได้พระราชทานให้ได้เงินเดือนมาสำหรับเลี้ยงชีวิต เมื่อมาภาวนาจนจิตสงบแล้ว รู้เหตุ รู้ผล รู้สึกว่างานที่เรากระทำนี้ยังไม่คุ้มกับพระราชทรัพย์ที่ได้พระราชทานมาสำหรับเลี้ยงชีวิต” และเขาได้ปฏิญาณว่า “ผมจะตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์จนตลอดชีวิต”

พระปัจเจกพุทธเจ้า

- ไม่แสดงธรรมและไม่ตั้งศาสนา •

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ : ดิฉันขอยกข้อดีว่า ถ้าไม่มีพระบรมพุทธศาสนานี้คงจะอยู่บนโลกนี้ด้วยความยากลำบาก เพราะว่าเป็นสิ่งที่ช่วยเป็นแสงสว่างจริง ๆ ทำให้สามารถระงับความโกรธ ความเกลียด ความผิดหวังอะไรได้ทุกอย่าง และน้อมระลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ท่านได้มีพระเมตตาคุณ พระปัญญาคุณ พระบริสุทธิคุณ พระปัจเจกพุทธเจ้าไม่เหมือนกับพระพุทธรูปเจ้าอย่างไรเจ้าคะ

หลวงพ่อบุญ : พระปัจเจกพุทธเจ้าไม่เหมือนกับพระพุทธรูปเจ้าทั้งหลาย ตรงที่ไม่แสดงธรรมและไม่ตั้งศาสนา ถ้าใครทำบุญทำทานกับพระปัจเจกพุทธเจ้า ท่านเพียงแต่ให้ศีลให้พร หรือถ้าแสดงธรรม

หลวงพ่อจรัญ

ก็ไม่เป็นเรื่องเป็นราวพอที่จะจับเอามาปฏิบัติได้ อย่างดีก็เพียงแต่แนะนำให้รักษาศีล ให้ภาวนาให้ทาน เป็นแต่เพียงแนะนำเท่านั้น ส่วนมากไม่แสดงธรรมเป็นเรื่องเป็นราวเหมือนองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

โดยวิสัยของท่านพระปัจเจกพุทธะไม่มุ่งที่จะมีสาวก ถ้าหากจะมีคำสอนปรากฏอยู่บ้าง ก็เป็นไปเพื่อชีวิตของท่านเท่านั้น ไม่ไว้สาวกเพื่อสืบพระศาสนา

การตรัสรู้เป็นพระปัจเจกพุทธเจ้านั้น ก็มีความเสมอกันกับองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยทั่ว ๆ ไปก็คือ ความเป็นอสังขยญาณ คือ ความสามารถทำกิเลสอาสวะให้หมดสิ้นไป

พระปัจเจกพุทธเจ้าบางองค์ก็ทำจิตให้เป็นสมาธิ มีความละเอียดยิ่ง ๆ ขึ้นไป จนกระทั่งสามารถตัดกิเลสออกจากจิตไปได้โดยไม่ต้องอาศัยเหตุผลใด ๆ ทั้งสิ้น

ส่วนมากพระปัจเจกพุทธเจ้าจะสำเร็จเป็นพระปัจเจกได้โดยเจโตวิมุตติ คือ การทำจิตให้ละเอียดลงไป แล้วก็ตัดกิเลสด้วยกำลังจิตที่เข้มแข็งเหล่านั้น เพราะฉะนั้น เมื่อสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าโดยเฉพาะพระองค์ท่านแล้ว ท่านจึงไม่สามารถแสดงธรรมได้อย่างกว้างขวางอย่างมีเหตุมีผล เหมือนกับพระพุทธเจ้าโดยทั่ว ๆ ไป

นี่คือข้อแตกต่างระหว่างพระปัจเจกพุทธเจ้าและสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ : ดิฉันอยากจะถามว่า สมัยนี้มีพระปัจเจกพุทธเจ้าบ้างไหม

หลวงพ่อกุ : หากอาศัยหลักเกณฑ์ในคัมภีร์พระพุทธานุสสาแล้ว พระพุทธเจ้าของเราทรงกำหนดอายุพระศาสนาไว้ ๕,๐๐๐ ปี พระศาสนาขณะนี้ได้ดำเนินมา ๒,๕๐๐ ปีเศษแล้ว ศาสนาพุทธก็ยังปรากฏอยู่ในโลก ยังไม่ว่างจากพระศาสนาในช่วงที่ยังมีพระพุทธานุสสาปรากฏอยู่ ยังไม่สิ้นอายุของพระศาสนา พระปัจเจกพุทธเจ้ายังไม่มี ถ้าอาศัยหลักฐานตามคัมภีร์แล้ว ก็จะยืนยันได้ตามนั้น ปัจจุบันนี้พระปัจเจกพุทธเจ้าไม่มี

ฆราวาสบรรลุธรรมได้หรือไม่

- ฆราวาสก็สามารถที่จะชำระจิตให้ถึงวิมุตติความหลุดพ้นได้ •

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ : หากเชื่อว่าไม่ได้บวชเป็นพระนี่ จะสามารถชำระจิตของท่านจนสามารถบรรลุถึงธรรมได้ไหมเจ้าคะ

หลวงพ่อกุ : อาศัยตามหลักฐานในพระคัมภีร์ ผู้ที่เป็นฆราวาสก็สามารถที่จะชำระจิตให้ถึงวิมุตติความหลุดพ้นได้

ยกตัวอย่างเช่น สมเด็จพระเจ้าสุทโธทนะ พระพุทธบิดา พระองค์ก็สำเร็จพระอรหันต์ในขณะที่ทรงเป็นฆราวาสอยู่ เพราะเมื่อได้ฟังเทศน์ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วก็สำเร็จพระอรหันต์ทั้ง ๆ ที่ยังเป็นฆราวาสอยู่

Handwritten signature

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ
กราบนมัสการหลวงปู่ฝั้น อาจาโร

ในปัจจุบันนี้ คฤหัสถ์ที่ยังครองเพศอยู่ก็สามารถที่จะปฏิบัติในทางจิต ทำให้มีจิตสงบเป็นสมาธิ วัตรธรรมเห็นธรรมได้เหมือนกับพระในพระพุทธศาสนา

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ : หมายความว่า ถ้าแม้ว่าเข้าถึงพระอรหันต์แล้ว ถ้าไม่บวชก็วางเบญจขันธ์ได้อย่างไรสิ้นเชิงใช่ไหมเจ้าคะ

หลวงปู่พุทธ : ตามพระคัมภีร์ก็ยืนยันว่าเป็นอย่างนั้น แต่ถ้านำมาพิจารณาให้รู้แน่นอน และจะหาเหตุผลมาขัดแย้ง ก็อาจจะมีทาง เพราะในแง่ที่จะขัดแย้งได้มีว่า โดยธรรมชาติของพระอรหันต์แล้ว ท่านจะวางเบญจขันธ์ คลายความยึดมั่นหมกมิดกิเลสตัณหา มานะทิฏฐิ แม้อาสวะน้อยหนึ่ง ก็ไม่มีในจิตใจของท่าน อาจจะต้องขีพอยู่จนกระทั่งอายุชั้ยก็ยอมเป็นได้ ถ้าหากว่าหามติมาขัดแย้งได้ แต่ว่าคุณของความเป็นพระอรหันต์นั้น เป็นคุณธรรมหรือเป็นลัทธิธรรมที่สูง ซึ่งโดยหลักธรรมชาติของธรรมะขั้นนี้แล้วจะไปสิงสถิตอยู่ในร่างของคฤหัสถ์ซึ่งเป็นร่างของชาวบ้านธรรมดา เป็นการไม่คู่ควรกัน จึงสามารถทำให้ร่างของฆราวาสผู้สำเร็จอรหันต์แล้วต้องสลายตัวไป อันนี้เป็นกฎความจริงของธรรมชาติในขั้นนี้

ถ้าจะเปรียบเทียบก็เหมือนกับแร่ธาตุบางอย่างในโลกนี้ ในเมื่อมาพบกันเมื่อใดแล้วจะต้องมีปฏิกิริยาสลายตัวหรือเกิดธาตุใหม่ขึ้นมา ในกรณีเช่นนี้ ธาตุแท้แห่งพระอรหันต์ที่บริสุทธิ์สะอาดอย่างแท้จริง เมื่อเกิดอยู่ในร่างของคฤหัสถ์ธรรมดา จึงมีประสิทธิภาพหรือมีอำนาจที่จะทำให้ร่างกายของคฤหัสถ์สลายตัวลงไปได้ เพราะเป็นร่างกายที่ไม่ควรที่จะรองรับคุณธรรมของพระอรหันต์